

ARKEOLOJİK VERİLER İŞIĞINDA İZNIK GÖLÜN'DEKİ GÜNCEL VE ESKİ SU SEVİYESİ DEĞİŞİMLERİ, KB ANADOLU, TÜRKİYE

Merve Ersöz^{a,b}, Nizamettin Kazancı^{a,b}, Yaşar Suludere^b, Tahsin Onur Yücel^{a,b}

^aAnkara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü

^bKuvaterner Araştırma Grubu, Ankara

(merveersoz92@gmail.com)

ÖZ

İznik Gölü Türkiye'nin 5. büyük gölüdür. Tektonik kökenli, D-B uzanımlı, tatlı su kütlesidir. Yüzölçümü 312 km², derinliği ise kuzeyden güney kesimlere doğru artmaktadır. Gölün güney kesiminde, tabanında oluk şeklinde bir çukurluk bulunmaktadır. Bunun nedeni Kuzey Anadolu Fayı'nın Marmara bölgesindeki orta kolunun gölün güney kesimine paralel bir şekilde gitmesidir. Bu oluğun en derin yeri 71 metredir. Su seviyesi değişkendir. Göl seviyesini sabit tutabilmek için, 1969 yılında su çıkışına regülatör yapılmış, göl seviyesi +85 metrede tutulmuştur. Gölün etrafında Geç Miyosen-Pliyosen yaşlı sedimanter tortullar ile daha eskiye ait çeşitli sedimanter, volkanik, metamorfik kayalar bulunmaktadır. Ayrıca gölün kuzey kesiminde +130 metrede Bivalvia fosilleri içeren kuvaterner çökelleri ile alüvyonlar yer alır. Gölün İznik şehri kıyılarında ise 1,3 m. kalınlığında ve 15-20 metre genişliğinde plaj kayaları gözlenmektedir.

2014 yılında İznik gölü içerisinde MS 300-350 yıllarına tarihlenen batık kilise kalıntıları bulunmuştur. Bu su altı kilise kalıntıları 2014'de dünyanın en önemli 7. arkeolojik keşfi olarak nitelendirilmektedir. Eldeki çalışma ile göl ile alakalı veriler yeniden yorumlanarak gölün Geç Holosen'deki evrimini ortaya koymak amaçlanmıştır. Göle ait sismik kayıtlar ve sondaj verileri, su altında taraça benzeri yapıların olduğunu, göl seviyesinin şu anki durumundan daha aşağıda bulunduğunu işaret etmektedir. Bulgularımız göl çıkışının heyelan ve alüvyonlu fanlardaki hızlı ilerlemelerle engellendiğini ve bu nedenle mevcut su seviyesinin iklimsel nedenlerden ziyade tektonik kontrollü şiddetli olayların etkisi altında ayarlandığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İznik Gölü, Holosen, Göl Seviyesi, Su Altında Kilise

RECENT AND ANCIENT WATER LEVEL CHANGES IN LAKE İZNIKIN THE LIGHT OF ARCHAEOLOGICAL RECORDS, NW ANATOLIA, TURKEY

Merve Ersöz^{a,b}, Nizamettin Kazancı^{a,b}, Yaşar Suludere^b, Tahsin Onur Yücel^{a,b}

^aAnkara University, Engineering Faculty, Geological Engineering

^bQuaternary Research Group, Ankara

(merveersoz92@gmail.com)

ABSTRACT

Lake İznik is the 5th largest lake of Turkey. It is tectonically controlled, E-W elongated fresh water reservoir with a surface area of 312 km². Its water depth increases in southern parts. In those parts, a gully-shaped depression is present. This bottom topography was probably formed under the influence of central strand of the North Anatolian Fault, which passes parallel to southern part of Lake İznik. The deepest part of the depression reaches to 71 meter. Water level has been variable; hence to stabilize it at +85 meter, a regulator was built the outlet of the lake in 1986. Late Miocene-Pliocene sedimentary rocks and older various sedimentary, volcanic and metamorphic were exposed around the lake. In addition a terrace-like, bivalve-bearing Quaternary deposits were observed at +130 m a.s.l. Beach rocks are other sedimentary features in shores of the lake, however they are limited to eastern coasts near town İznik with a 1.3 m thick and 15-20 meter lateral extension.

Recently, an old submerged church ruins belong to 300-350 AD have been found inside Lake İznik, which was classified as the 7th biggest archaeological discovery of 2014. The aim of this study is to present the evolution of Lake İznik in Late Holocene. Accordingly, by seismic survey and drilling data old lacustrine terraces were recorded in the lake showing the water level was highly below once from the present case. Our findings showed that the lake outlet was blocked by landslides and rapid progradations of alluvial fans and thus, present water level had been adjusted under the influence of tectonically controlled drastic events rather than climatic reasons.

Keywords: Lake İznik, Holocene, Lake level, Church under water